

БУРЯТ УНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соедэй орган

№ 283 (9730)

1961 оной ноябрийн 28, вторник

Сэн 2 мүнгэн

СИБИРЬ, БҮРИ БАЯН ДЭЛГЭР БОЛОХОШ!

Сибирийн хүдөө ажыхын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

НОВОСИБИРСК, ноябрийн 25. (ТАСС). Сибирь баян, элэтэ хайн газар тэрэнэй баялигуудай нэгэн боло-
нон баялигы арад зоной тушада хэрэглэхин түлөө орой юмэн хэгдэнхэй. Ал-
Иртыш шадарай бараг-
гүй дайдаа, Даурай үнэ-
сагай талада, Хакассида
миллион гектар шэнэ
ашаглагдахан, шэнэ
хуууд бин болгогдохон
на. Баян лэ хилганын
аж байхан газарта хүн
эрлэтэнүүдэе хангаха
таран ургашанхай.
Бүгдэе ажал хүдэлмэри-
гатай сибирийнхид бо-
рнь бэлүүлхэн байна

Сибирийн тосхойн ажал-
лун шэнэ, ехэ хэрэгүүдэе
хүдэлхын, хилэмэнэй,
хил, хүнэй барагдаша-
мбэг дэлбэг нютаг энхэн
болгохо — нигэжэ
тээшэ баатарлг ал-
хэхын партиннай
сьезд маанады зориг-
ба.

Сибирийн жэлнүүдтэ хайшан
хайнаар, түргөөр шэнэ
алтанууды туйлахаб гэ-
асуудалда Сибирийн ху-
ажыхын хүдэлмэрилэгшэ-
мүнөөдөр нээгдэнэн зүб-
дэ гол анхарал табигда-
уралай хаданууднаа эхи-
байгал шадарай үргэн
дайда хүрэтэр оршо-
20 хизаар, область, авто-
республикануудай 2
а гаран түлөөлэгшэд эндэ
урба. Газарай ажалай,
ажалай сууда гаран
ернууд, хүдөө ажыхын эр-
д, мэргэжлэт, парти-
новетскэ, комсомолой хү-
эрлэгшэд делегадуудай
а бин.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэх
тар, СССР-эй Министр-
тэй Соедэй Түрүүлэгшэ
Н. С. Хрущевой, КПСС-
К-гэй РСФСР-тэй буюр-
түрүүлэгшын орлогш
Н. Вороной, РСФСР-эй
Министр Соедэй Тү-
лэгшэ Д. С. Полянский,
р, область, республика-

ФИЛАНДИЙН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ У. К. КЕККОНЕНТЭЙ АССР-ЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ ХЭБЭН ТУХАЙ МЭДЭЭСЭЛ

31 оной ноябрийн 24-дэ
Новосибирскдэ Финляндийн
гуйлтар
Р-эй Министрнүүдэй Со-
й Түрүүлэгшэ Н. С. Хру-
щев оной октябрийн 30-да
финляндийн правительствода
сөжэ правительствын дам-
лан үгэнэн нототой хол-
ш асуудалнуудаар Фин-
ляндийн Республикын Пре-
зид У. К. Кекконентэй хөө-
н хэбэ.

Эрлэдөөнэй үедэ совет
аа—СССР-эй гададын
түдэй министрн ор-
А. А. Соболев,
Р-нэ Финляндияда бай-
лэсэн сайд А. В. Заха-
СССР-эй МИД-эй Скан-
инин ороноудай таһагы
ша Н. М. Луньков, Фин-
ляндияда—гадаадын
түдэй министр А. Карья-
нен, Финляндиядаа СССР-
адаг элчин сайд Э. Вуо-
Финляндийн МИД-эй кан-
инин начальнигай уялга-
гыс хөгсдөхшө Я. Халла-
президентын канцелярийн
альник К. Вестерхольм
дэ байлсаба.

ССР-эй Министрнүүдэй
тэй Түрүүлэгшэ Н. С.
ев дурсагдахан нотоор
финляндийн правительствода
сөжэ правительствын
хын баядахан шал-
нууды Финляндийн Рес-
публикын Президент мэдэ-
Тихэдэ СССР-эй прави-
ствын энэ алхамын Со-
Союзай хилэнүүдэй
тэй байдал хангаха гэгэн
боллохо эшэ үндэнтэй
гэж тэмдэглэбэ. Мүнөө
хорондын байдалай шиз-
уу шанга болоод байхан
аа, Советскэ Союз
төө аюулгүй байдал

нуудай хүтэлбэрилхы хүдэл-
мэрилэгшэдэй, Сибирийн та-
ралаангай, фермэнүүдэй суута
мастернуудай президиумдэ
хуураа эзэлхэдэн зүблөөн-
дэ хабаадагшад нэрэмэ аль-
га ташалгаар угтаба.
СССР-эй хүдөө ажыхын ми-
нистр М. А. Ольшанский,
СССР-эй госпланай түрүүлэг-
шын орлогш, СССР-эй ми-
нистр Н. И. Смирнов, «Сель-
хозтехника» гэжэ бүхэсоюзна
нэгдэлэй түрүүлэгшэ П. С.
Кучумов, СССР-эй Министр-
нүүдэй Соедэй бэлдэхэлэй
комитэдэй түрүүлэгшын ор-
логш, СССР-эй министр Л. Р.
Корниец, союзна республика-
нуудай талаар КПСС-эй ЦК-
гэй хүдөө ажыхын таһагы
даагша В. А. Карлов, КПСС-
эй ЦК-гэй РСФСР-тэй хүдөө
ажыхын таһагы даагша И. С.
Панькин, «Сельская жизнь»
газетын главна редактор В. И.
Поляков, «Советская Россия»
газетын главна редактор К. И.
Зародов гэшэд зүблөөнэй хү-
дэлмэридэ хабаадаа.
Сибирийн колхоз, совхо-
зуудта орооно таряа, мяха, һу,
хүдөө ажыхын бусад продук-
тууды ехээр абадаг болохо
тухай КПСС-эй ХХII съездын
шилдхэбэринүүдэ дүүргэхэ
тухай асуудал зүблөөндэ зүб-
шэн хэлсэгдэнэ. Тус зүблөөн
Д. С. Полянский нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-
тэй буюргой түрүүлэгшын
орлогш нүхэр Г. И. Вороной-
то элидхэл хэлэхын үгэ үг-
тэбэ.
— Сибирийн хүдөө ажыхын
хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн
гайхамшагта үе сагта болохо
байна. КПСС-эй ХХII съез-
дын — манай партиин, совет
арадай, бүхы түрүү хүн тү-
рэлтэнэй ажайбайдала боло-
нон түүхэтэ ушар үнгэрһөөр
нара шахуу болобо, — гэжэ
нүхэр Вороной хэлэбэ.

Съездэ абтанган КПСС-эй
Програмаар, манай орондо
коммунистическэ общество
байгуулха Програмаар бүхы
дэлхэй омогорхоно. Мүнөө үе
хангахын тула мэдэлдэ бин
байгаа бүхы арга хэрэгсэлнүү-
дэ хэрэглэхэ, тусгаарлабал
Балтийн далайн зүгнөө болон
Финляндийн газар дайдаар
гү, али отгоргойгоор Герма-
нийн эзэрхэг түрмхшүүлэй
добтолоо наань, харюу сохил-
то хэхээр бэлдэхын тула
шухала хэмжээнүүдэе абаха
баатай болоо.

Дээрэ дурсагдахан ушар-
тай дашрамдуулан, 1948 ондо
Советскэ Союзай болон
Финляндийн хоорондо бата-
лдагдан хани барисаан, харил-
саа холбоон, харилсан ту-
налалсалга тухай договорой
хараалланай ёһоор, Советскэ
Союз Финляндий хоёрой хоор-
ондо сэрэгтэй зүбшэлгэ хэхэ
шухала гэжэ Советскэ прави-
тельство наанаа гээд СССР-
эй Министрнүүдэй Соедэй
Түрүүлэгшэ зааба.

Европодо дайнай боложо
магалгүй байхан тушаа дурс-
сагдахан шалтатануудай
эххэн үндэһэ баримтатый бай-
ханын Финляндийн Республи-
кын Президент зүбшөөгөө. Гэ-
бшье дээрэ дурсагдахан зүб-
шэлгы эхлэхэ наа, түбэтгүй
байдал тохёолдуулжа, Скан-
динавийн ороноудай сэрэгтэй
шууна гаргажа болохо бай-
жада Президент анхаралаа
хандуулаа. Тиймэһээ зүб-
шэлгэ хэхэ тухай Советскэ
правительствын октябрийн
30-най ното соо хэлэгдэнэн ду-
радхалаа бэлүүлхэ гэжэ Со-
ветскэ Союзай оролдохобэ
болыхын Финляндийн Рес-
публикын Президент дурал-
хаба. Асуудалы нигэжэ
шилдхэһэ наа, бүхы Скандина-
вида нитын байхы наамдуу
болгодогдо туналха, Финлянд-
и болон Швейцария гадна,

сагай энэ коммунистическэ
манифест дотор яагаа гайхам-
шагта уг зорилгонууд табиг-
даа гэшэб. Коммунизмын ма-
териално-техническэ үндэһэ
нуури бин болгохо — гол эко-
номическа зорилгы ойрын 20
жэлэй туршдаа бидэнэр бэ-
лүүлхэ ёһотойбди. 20 жэлэй
туршдаа промышленна про-
дукциин хэмжээн 6 дахин, хү-
дөө ажыхын продукциин хэм-
жээн 3,5 дахин ехэдхэгдэхэ.

Мүнөө, нүхэдүүд, коммуни-
стическэ байгуулалтын Про-
граммые бологоор бэлүүлхын
түлөө асари ехэ хүдэлмэри
хэхэ нэгэл эрилтэ маанадта
табигдана. Оройнотон шуха-
ла промышленна, хүдөө ажы-
хын районнуудай нэгэн болохо
Сибирийн ажалалд бүгдэ
арадай энэ хэрэгтэ хубитаяа
ехээр оруулха болоно.

Сибирийн газар дайда үргэн
уужам, тэрэнэй арга болом-
жоноуд барагдашаггүй. Гэбэ-
шье арадай энэ баялг мүнөө
дээрэ мууса хэрэглэгдэнэ
гэжэ нүхэр Вороной үргэлжэ-
лүүлэбэ. Ямар шалтагантайб?
Нэн түрүүндэ тарилгын тал-
май бүридэл бодомжогүй-
гөөр зохиогдонхой. Газарай
хүрһэ элдүүлхэ гурум, элээ
хоолдо оролог, тэжээлэй ур-
гамалнууды тариха агротех-
никэ ехэ дутагдалнуудтай бай-
на. Эгээл тиймэһээ олон кол-
хоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ
бага ургаса абадаг.

Гансал Эрхүүгэй областин,
Тувын автономно республикын
колхоз, совхозууд орооно тар-
яа абаха, бэлдэхэ түсбөө
1961 ондо дүүргэнэн байха юм.
Харин Сибирийн олонхи хи-
заар, область, автономно рес-
публиканууд орооно таряа,
мяха, һу, бусад продуктууды
еаха, бэлдэхэ түсбөө
дүүргэгүй.

Элдэб хүндэтэ шалтага-
нууды дурдажа, орооно
таряа, мал ажалай продук-
тууды абалгаар гээгдэлдэ
оронооо сагааруулха гэжэ
зарим хүтэлбэрилэгшэд нэ-
дэлгэ гаргана. Зүгөөр эдэ ба-

НАТО-гой ороноудта — Нор- веги болон Данида сэрэгтэй бэ- лэдхэлы багдахха гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Гэхэтэй хамта, нии- тэ оршон байдалай хурса бо- лоогүй наа, минни дуралдалай ёһоор асуудалы шилдхэлгэ Советскэ Союзай аша тушада тэрэшлэн харюусаха гэжэ этигдэлгэ гээд Финляндийн Республикын Президент тэм- дэглэбэ.

Финляндийн Республикын
Президент У. К. Кекконенэй
политическэ дүй дүршлэтэй
байханын анхаралдаа абажа,
Паасикиви-Кекконенэй мүн-
өөнэй гададын политическэ
хараа шугамы, Советскэ Сою-
зай найшаадаг Финляндийн
бээ абанги байдалай хараа
шугамы дэмжэхэ, бэхжүүл-
хэ байхандан, байн байхан
дурд хушэдэнэ этигдэ,
СССР-эй Министрнүүдэй Со-
ведэй Түрүүлэгшэ хадаа
Советскэ правительство өөрын-
гөө дуралдахан сэрэгтэй зүб-
шэлгэ хэхээ мүнөө дээрэ
хойшуолуулха аргатай гэжэ
тоолоно гээд мэдүүлбэ. Тий-
хэдэ хоёр гүрэнэйнгөө хил-
нүүдэй аюулгүй байдал хан-
гаха асуудалаар Советскэ
Союзай, мүн Финляндийн
али алайнгэ эрмэлзэхэ бай-
ханын хараалаа абалсан, Со-
ветскэ правительство болбол
Хойто Европын болон Бал-
тийн далайн оршондо тохёол-
дон байдалы Финляндийн
правительствын анхаралтай
гаар ажаглан хараха, шухала
болонон ушарта зохиох хэм-
жээнүүдэе абаха тухай на-
намжаа Советскэ правитель-
ствода хэлэхэ байха гэжэ Со-
ветскэ правительство найла-
на гээд СССР-эй Министрнүү-
дэй Соедэй Түрүүлэгшэ тэм-
дэглэбэ.

римтануудай буруу байха-
нинь элэтэ. Колхоз, совхо-
зуудай амжалтанууд энээнэй
буруу байханын тодорхойло-
но. Сагай уларилай онсо шэн-
жэһээ шалтагална бэшэ, хар-
ин хүдөө ажыхы муугаар,
шадбаригүйгөөр хүтэлбэрил-
лэнһөө болоно бшуу.

Орооно таряа абалга эрид
ехэдхэхэ гэшэ шухала зорил-
гы амжалтантайгаар бэ-
лүүлхэ нэгэн болоно. Энэ
зорилгы амжалтантайгаар бэ-
лүүлхэ харгы замууд тодор-
хойлогдонхой. Нэгэдхээр, та-
рилгын талмай бүридэлы
бидэнэр үндэһөөрн хубилга-
ха, бага ургаса гарадаг ур-
гамалнууды хэлүүлхэ ёһотой-
бди. Буурсаг абахын зорил-
гоор кукуруза бүрил ехээр та-
ридаг болохо хэрэгтэй. Тэ-
жээлдэ хэрэглэхэ кукуруза
нэн түрүүндэ маанадта хэрэг-
тэй байна. Сибирьтэ кукурузы
адэзшэнтэһэн, эдэзшэнэн
буурсаг абажа болохо. Эшэ
набашангаан амярлан
буурсагуудынь силослэхэ һу-
раха шухала. Гахай, шубууд-
та энэмнай хайн тэжээл боло-
хо. Эбэртэ бодо малда эдүүл-
хэе кукурузы буурсагтайнь
силослэхэ ёһотой.

«Таряалангай хатанай» эр-
хим үрнэггүйгөөр баян ургаса
абажа болохогүй. Ийм эрхим
үрнөөр сибирийнхиды ханга-
ха шухала. Энээнтэй хамта
Алтайн урда захын зарим
районуудта хайн үрнэ тар-
жа абажа болохо байна.

Намарай ургамалнууды
ехээр таридаг болохо гэшэ
орооно таряа элбэгжүүлэхэ
ехэ удхашанартай. Хабарай
ургамалнуудта орхобой Нама-
рай ургамалнуудай ехэ урга-
са зарим газарта абадаг.
Тэндэ намарай ургамалнууды
зоримгойгоор ехэдхэхэ
хэрэгтэй. Бобово ургамалнуу-
ды, нэн түрүүндэ горох, тэ-
жээлэй бобы эрид ехэдхэхэ
ёһотой. Тэжээлэй бобы эндэ
тогтууртай, баян ургаса үгэ-
дэг болонхой.

Газар таряалан эрхим хай-
наар эрхилэггүйгөөр хүдөө
ажыхын ургамалнуудай баян
ургаса абаха гээд ханалта-
гүй. Орооно таряа улам ехээр
абадаг болохо, хахалагдахан
газарай 100 гектар бүридэ 75
центнер, бусад газарай 100
гектар бүридэ 16 центнер мя-
ха абаха зорилго табигдан-
хай. Эдэ бүгдэе Сибирьтэ
бэлүүлэхэдэ газарай ажал
эрхилэгдэлдэ пропашийн гурум
ехэ удхашанартай.

Алтайн наочно-шэнжэлхы
хүдөө ажыхын институтай
зохион севообородууды үр-
гэхэхэ замда зоримгойгоор
орохо шухала гэжэ нүхэр Во-
роной тэмдэглэбэ. Энэ инсти-
тудай согсолоон гаргахан шу-
хала удхатай дүй дүршэлы
гүнзгыгөөр шудалха, Сиби-
рийн колхоз, совхозуудта түр-
гөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.
Энэмнай гансал Сибирьтэше
хабаатай бэшэ. Манай рес-
публикын олон бусад райо-
нуудта энэ гурум ашатай ту-
налтайгаар хэрэглэгдэжэ бо-
лоохор ха. Никита Сергеевич
Хрущевой дуралдаханай
ёһоор, энэ институтай үндэһэ
нуури дээрэ һургуули эмхид-
хэхэ хэрэгтэй. Таряан ажалай
хүдэлмэрилэгшэд, агрономууд,
колхоз, совхозуудай, парти-
на, советскэ организацинуудай
хүтэлбэрилэгшэд тэрэ һургуу-
лида һураалса болоно.

Парлаарлахан гу, али олон
жэлэй ногоонууды тарихан
газарайхид орхобой кукуруза
за хаян газарта шенис
тарихада ехэ ургаса гарана.
Энээн тухай Целиннэ хизаар
лэй хүдөө ажыхын түрүүлэг-
шэй зүблөөндэ хабаадахан
олонхи ажыхынуудай хүтэлбэ-
рилэгшэд, агрономууд, эрдэм-
тэд үгэ хэлэхэдэ хэлээ нэн.
Манай зонин олон мэргэжлэ-
тэд олон жэлэй өөһдэньгөө
баримтануудаар энээнине гэр-
шэлэнэ. Бобово ургамалнуу-
дай, кукурузын, сахарай свек-
лын таригдаггүй газарта
травопольно севообородтой
байгаад, газары тон ашаг-
нагаар хэрэглэхэ болохогүй
байна, нүхэдүүд. Иймэ байха-
нинь хаража байнат. Но-

гоонууды таридаггүй, сэрбэр
пааргүй, пропашийн севообо-
родуудтай болоходол энэ зор-
илго амжалтантайгаар бэ-
лүүлэгдэдэг.

2 миллион 446 мянган гек-
тар гэхэ гу, али хахалагда-
хан газарай 7,8 процентнь
Сибирьтэ нёдондо жэл сэрбэр
паараар эзэлэгдэнхэй байгаа.
Энэнь тиймэше ехэ бэшэ
шэнги. 30, дээшэше процент
хүртэр паартай байха шуха-
ла гээд зарим мэргэжлэдэ
эрилтэ табигдаг. Тэдэнэр бүхы
газар паар болгохо хүсэлтэй.
Ингэдэ байхала буртаг үблэ-
хүнүүдэ таряалан сэрбэрлэхэ-
дэ туһатай байха гээсэдэг.

Газар таряалангай травоп-
ольно, паровой гурум хэрэг-
лэдэ, нэгэше ажыхы хайн
амжалта туйлаагүй. Үблэ но-
гоонууды тариха гу, али паар
ехээр хахалжа амжалта туй-
лахан нэгэше наань колхоз,
али совхоз нэрлэгтэ. Харин
кукуруза, тэжээлэй ургамал-
нууды, бобы, сахарай свекло
таригшад түрүүлүүл болонон
байна.

Сибирийн районуудта куку-
руза тарилга 3 миллион 250
мянган гектар хүртээр 1962
ондо үргэдхэгдэхэ. Жэл бүри
кукурузын үндэр ургаса аба-
даг хэлэн мянгаад зено,
бригаданууд, олон колхоз,
совхозууд маанадта бин. Бо-
дото ажал дээрэ түрүү дүй
дүршэлэй һургуулида кадр-
нууды сэхэ шууд һургаха шу-
хала. Гэбшье районуудай, об-
ластнуудай хүтэлбэрилэгшэд
энээн тухай мартадаг. Олон
ажыхынуудта энэ ургамалай
ургаса тон багахан. 1961 ондо
Алтайн хизаарта гектарнаа
оройдоол 137 центнер, Ново-
сибирскэ областыдо — 119
центнер, Кемеровскэ обла-
стыдо — 142, Читын — 107, Крас-
ноярскэ хизаарта 86 центнер
кукуруза хуряагдахан байха
юм.

Гансашы эбэртэ бодо мал-
да бэшэ, харин гахай, хонид,
шубуудта адэзшэнтэһэн буур-
сагтай кукуруза ехээр ургуу-
лха эдүүлхэ гэшэ эдэлдэнэ
үблэ тэжээл бэлдэхэ нэгэ
ашатай туһатай арга болом-
жэ болоно бшуу.

Бобово ургамалнууды тар-
ижа ургуулха тушаа элид-
хэлшэ тогтобо. 1962 ондо го-
рох, тэжээлэй бобы тарилга
гортойгоор ехэдхэгдэхэ. Харин
тарилгын талмай ехэдхэхэ
гэшэ тэрэнэй гол зорилгон
бэшэ. Зүгөөр бидэнэр кукурузы-
н, горохын, бобынуудай, са-
харай свеклын баян ургаса
хуряадаг болохын хүнүүдэ
һургаха ёһотойбди гээд элид-
хэлшэ тэмдэглэнэ.

Мүнөө маанадта горохын,
тэжээлэй бобынуудай үрнэн
дутамаг. Иймэ үрнэше ша-
даал наа түргөөр элбэгжүүлхэ
зорилго табигдана. Эдэ үнэ-
тэй сэнтэй ургамалнуудай
түргөөр бүхы ажыхынууды
үрнөөр хангахын зорилгоор
түрүүлшын жэлнүүдтэ квад-
ратно-гнездовой, үргэн зу-
руудтайгаар тариха арганууды
ехээр хэрэглэхэ болоно-
бди.

Горох гу, али бобы гу, эдэ
хоёр ургамалай аяиннын
хайн бэ гээд зарим районуудта
арсандаан гарадаг. Нэгэ
заримандан горох, нүгөөдүү-
лын бобы магтадаг. Олонхи
ушарта тэдэнэр булта зүб
байдаг. Нэгэ зонодо бобы, нү-
гөөдэдэнэ горох хайнаар ур-
гадаг. Кулундын тала дайда-
да, таахала, горох, бусад зар-
им районуудта бобы хайнаар
ургаха байха. Орооно аба-
хала бэшэ, харин бобы куку-
рузатай холихо гу, али холи-
согүйгөөр тэрнине силослэ-
хэе тариха гээд олон хүнүүд
эрилтэ табигдаг. Эдэ нүхэдүүд
зүб эрилтэ табина гэшэ ааб-
да. Бодото байдалы хаража
үзэхэдэ, бобы силослэ хэрэг-
лэхэдэ боломоор, хэрэглэхэ
шухалыне байна. Наочно-
шэнжэлхы эмхи зургаанууд,
нимэ тарилга бодотоор хэжэ
байдаг хүнүүд бобы, кукуруза
хоёры холихо тариха арга-
нууды шэнжэлэн үзэнэ.

Газарай хүрһэ элдүүлхэ
гурум ургаса дээшэлүүлхэ

тэмсэлдэ ехэ удхашанартай
гэжэ нүхэр Вороной саашан
хэлэнэ. Энэ хэрэгтэ түрүү
ажыхынуудай, наочно-шэн-
жэлхы эмхи зургаануудай ам-
жалтануудта түшгэлхэ хэр-
эгтэй. Алтайн хизаарай
«Страна Советов» колхоз тог-
тууртай баян ургаса абадаг.
Артелиин түрүүлэгшэ Н. Н.
Буханькин хөөрһөөр, газарай
хүрһэ элдүүлхэдэ эр-
тын гүнзгы, намартаа тэгшэ-
лэгдэнэн паар ехэ удхашанар-
тай. Түрүүлшэр гол удхатай
бэшэ гээд ханахаар, багахан
юмэнүүдтэ тэндхи хизаарай
анхарал табигдаг. Жэл бүхэн-
дэ хахалгын шгэлэлы хү-
билгаха, тэрэнэй гүнзгыне үе
гэ болоод лэ хубилгаха, үрнэ
гүнзгэдэ һуулгаха болон бусад
арганууд тэндэнэ ороно.
Хүрһэндэ шинг нойто бари-
жа абаха, тэрнине хүрһэндэ
суглуулха асуудалнуудта тэрэ
колхоздо шухала анхарал
хандуулагдадаг.

Намарай хахалалга саг-
соон хэхэ, газарай хүрһэндэ
шинг нойто суглуулан бариха,
хабар полинууды зүбөөр эл-
дүүлхэ, тарилга агротехни-
ческэ заабарийн ёһоор хэхэ
гэшэ Сибирийн эрхэ байдал-
да тон шухала болоно. Түрүү-
шүүлэй дүй дүршэл шэнжэ-
лэдэ байхала нимэ согсолоон
хэхээр байна гээд нүхэр Во-
роной үргэлжэлүүлэбэ. Хабар
хахалагдахан газарта Сиби-
р тэ тарилга хэхэдэ һураггүй
бага ургаса абадаг гэжэ бо-
дото хэрэг дээрэ тодорхойло-
донхой. Гэбшье мүнөө жэл
эндэ намарай паарай багаар
хахалагдахандан тэмшэхээр.

Намар ехээр газар хахал-
жарихада хабарай тарилга
үнгэрхэдэ бэрхшээнүүд
тохёолдуулагдадаг. Энэ боло-
хо байгаа хабарай тарилгын
хүдэлмэридэ тон хайса бэлдэ-
хэ хэрэгтэй. 1962 ондо баян
ургаса хуряахын түлөө бүхы
зохиох хэмжээнүүдэе абаха
шухала.
Колхозтой, совхозой үйлдэбэ-
рийн полинуудай онсо шэн-
жы харуулан агропаспорт,
тусхай дэбэртнүүдэе бин бол-
гохо шухала гээд элидхэлшэ
тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй
январин Пленум нимэ эрил-
тэ табиган байгаа. Агропа-
спортнууды бин болгоходо
мэргэжлэтэд даажа абахан
хэрэгшгээ түлөө бүрил хар-
юусалгатай болодог, тэдэнэй
үүргэ, нэрэ хүндэнэ дээшэл-
дэг.

Нитын мал ажалы хүг-
жөөлгэ хүтэлбэрилхэ хэрэгы
найжаруулха асуудалнуудта
нүхэр Вороной тогтобо. Ха-
халагдахан газарай зуун гек-
тар бүридэ 75 центнер мяха,
бусад газарай 100 гектар бү-
ридэ 16 центнер мяха абаха
зорилго Сибирийн бүхы райо-
нуудай, колхоз, совхоз бүхэ-
нэй программан болоно.
Гэбшье олон район, об-
ластнуудта, хизаар, автоном-
но республикануудта энэ про-
граммые бэлүүлэгдэ ёһын тэ-
дыд хандана гээд шалгалта
харуулаа. Зарим хүтэлбэрил-
лэгшэд энэ зорилгы имгалт
1970 ондо бэлүүлхэ ханалтай.
Харин нэгэ зарим хүнүүд бү-
рише удаан болзор соо бэл-
үүлхээр хараална ха. Иймэ
хүтэлбэрилэгшэд зүб гэшэ
гү? Зүб бэшэ ха юм даа.
Өөрынгөө хүсэндэ, манай со-
циалис хүдөө ажыхын арга
боломжонуудта этигээггүйл
хүнүүд нимэ ааша гаргажа бо-
лохо.

Иймэ хэмжээнэй мяха аба-
хын түлөө юу хэхэ хэрэгтэй?
Нэн түрүүндэ тэжээл. Куку-
рузын, бобынуудай, горохын,
сахарай свеклын үндэр баян
ургаса ургуулжа шадалаг бо-
лоо наамнай, тэжээлшэ бин
болохо. Энээнине бэлүүлхын
түлөө 10, дээшэше жэл хэр-
эгтэй аал? Энээнэй түлөө 3,
эхэл болоо наа 4 жэл хэрэгтэй
бшуу. Бүхы талаанаан онло-
жоруулха, хүдөө ажыхын үйл-
дэбэринэ саашадан бүрил
ашагтай хайнаар эрхилдэг бо-
лохо, тэрнине промышленна
үйлдэбэрийн нэгэ янзан бол-
гохо гэшэ хүдөө ажыхы хүг-
жөөхэ гол харгы болоно гээл

сибирскэ областин гүйсэдко-

Урэлхэ хүрэнгэ тарижа
гуулжа хэрэг шэнжлэхэ хүр-
мэри энэ жэл туршалгыг сү-
чилдэ үргэдэхгдөө. Ерэхэ и-
дэ тарилга хэхыэнэ ажы-
нуудта баян ургас үнэ-
(*Үргэлжэлэлэй 3-дүйн
журта*)

СИБИРЬ, БУРИ БАЯН ДЭЛГЭР БОЛОХОШ!

ичинь 1, 2-дохи ноуруудтай

үрхэн дүрбэ дахин худалдагдах. «Скала», «Скал»-49 сортын үрэгдээн олонхи газар-гектар бүхэнхөө 28—32 ургаса хуряагдах. Областьдо түрүүшын-агдахан хатуу үрэгдээнисээр таригдахан га-та бүхэнхөө 36 центнер абаба. Үрэгдээн хүрэнгэ-на гүрэндэ 84 мянган роонон худалдагданхай. ногоо тарижа, газар ангай ажал эрхилжэ гэжэ ажахы хүжөөлгэдэ тойбо ушаруула гээд тэмдэглээн байна. гэз газар тариалан эр-гээ экономическа талда-агтай тухтай пропаши-римда станицин коллек-ронхой.

дүгэй областин хүдөө-е бүхы Зүүн Сибирьтэ-түжэнги болгохын түлөө-гэд, мэргэжлэгдэ зохио-нуудыне абаха гээд ну-аковский түгсэхдөө-дба.

енскэ областин хүдөө-и станицин наалишан-и Степанова зүблөөндэ-мээ. Үнээ наадаг «Елоч-кы» түхээрлэгдэ энэ-инварь харааа хүдэлнэ-тэр мэдүүлбэ. Тингэжэ-мээ нухар Степанова наа-ийна.

Иймэ олон үнээдыне ган-а хаахда бэрхэтэй бэшэ-и намнаа асуудал. Тээд-гаа хаахда хүнгэн аал-суугшаб. Эгээл ажалша-наалишан 15—16-аа-үнээдыне нааж урди-гээ зуура нимэ наали-агаа эхээр гээдлэ. Харин-нөө долоон часай турша-йа хүдэлмэрэ хэмжэ дүүр-Жэлэй эхиннээ хойшо-центнер хү наагаа гэжэ-Степанова хэлээ.

Онодо 150 үнээднээ 370—нино хү наахаб гэжэ ну-тепанова мэдүүлбэ. И-ын Иртыш шадарай-Лобинскэ совхозой ди-К. Д. Никифоров ороо-граммалуудай баян ур-ягдадаг, байн үүлгэр-дэ эхэ хүнэй наагдадаг-хөөржээ үгтэбэ.

ндэ тугалнуудыне табиг-жүүлхэ түрүү арга сов-ферментүүдтэ бэлдүүл-гэ ушарта шэгнүүрэй-дээн центнер бүхэнэй-и химдаруулагдадаг, за-алай гараалха ябадал-төөрүүлгэдлэг байна. гэз боложо, жэл бүхэн-тан тугалай 99 про-түлжүүлгэдлэнэ. Үнээ-гүйгөөр байлдадаг бо-

омско областин «Том-совхоз хойр жэлэй саа-эмхидхэгдэнэ юм гээд-торын нухэр Б. Н. Си-но үгтээ эхилбэ.

өө совхоздо 3350 үнээд-Эз булта уянгүйгөөр-агдана. Совхоздо нэмжэ-та хэнгүйгөөр 700—1000-е үшөө байлхаа арга-аа.

дыне уянгүйгөөр байлга-ху наагаа оньхооруул-ашаар наалишадтай тоо-наана 35 хүрэтэр үсөө-дээ. Мүн бусдыше хэм-уулгануудыне бэлүүлжэ,

калда хүдэлдэг хүнүү-дэ гурба дахин үсөөрүү-гээд нухэр Сидоренко-ийн байна.

дай республикын Кудан-хозой кукуруза тари-шо даагша Р. Д. Гон-ига үгэ үгтэбэ. Кукуруза-д ургаса абахын тү-рысөөндэ Алексей Ли-шине тэрэнэй урхиа-сугларгад алга та-

алай үмэнэхи мэдээлэ-натор, кукуруза ургуу-шадитэн гэжэ Н. С.-ной нэрлэнэ. Лисини-таа хүдэлдэг Иван Су-ий хамтадаа мүнөө жэл-нар бүрнөө 1225 цент-тоон набаа суглуулжа,-нэ ургаса абаа. Гонсо-й зөөногий кукуруза-мүн лэ хайн амжалта-а.

та Сергеевич, кукуруза тари-гыс үүсхэнэн юм. Мүнөөнэй-зүблөөндэ хабаадалсажа бай-хан кукурузашан нухэр Гал-данов Дампиловый жэшээ-эгээн түрүүшээр дахыан-байна.

Жара гаран наһатай боло-нон энэ хоёр кукурузашан ку-курузын үндэр ургаса абаха-дүй дүршэл дэлгэрүүлхын ту-ла угаа ехэ юумэ хээ. Тэдэнэр-бусад совхоз, колхозуудаар-ябахан, кукурузашадай үмэ-нэ, партийна болон совет эдэ-хитэй үмэнэ үгэ хэлэнэн, яажа үндэр ургаса туйладаг-байхан тухайгаа хөөржэ үгэ-нэн байгаа. Тэдэнэр хошулан-республикын нийтын инспек-торнууд болонхой.

Хүхэд Дампилов болон Гал-дановые дахагша гээшэб гэжэ-бише өөрөгөө тоолохо бай-наб. Тэдэнэй дүй дүршэлые-хэрэглэн, 1960 ондо манай-звено зуун гектарай гектар бү-рийнөө 1100 центнер ногоон-набаа ургуулаа, 1961 ондо—820 центнер, хорин гектарта—гектар бүрийнөө 1000 гаран-центнер ногоон набаа ургуу-лаа.

Мүнөө хэдэн арбаад звено-нууд кукурузын үндэр ургаса-хуряажа, байна. Урда зүгэй-айлшан манай поли дээрэ-нууриаа олоо гэжэ бардамаар-хэлэхэд болохо. Кукуруза-хушанай хошон үзэлые, эти-гэлзгүүй ябалдыне илажа, ма-най гол байлг болонхой. Ку-курузын сйлос наалин малай-гол тэжээлын болобо.

Кукурузын ашаар хү наал-гын хэдэн дахин дээшлэн, малай ашаг шэмэ үзэлгын ур-гаан, гээдлэжэ ябахан олохон-ажакнуудай түрүү зэргэдэ-гарахан тухай хонирхолтой-мэдэнүүдыне элидхэлшэ дур-саба.

Бурядай байгаалин шөрүүн-хүндэ эрхэ байдалда кукуруз-ын үндэр ургаса яажа туйла-хан тухайгаа нухэр Гонсору-нов хөөрбэ. Нэн түрүүн тэрэ-ние тарихын тула гол мүнэ-нэй дэргэдэ байлаг эрхим хайн-газариуд шэлэгдэнэ байгаа. Үнэргэгшэ жэлдэ тарилгын-гектар бүхэндэ 22 тонно наг-шэбхэ гаргагдажа, аммиагтай-селитрэ тэжээлдэ хэрэглэгдэ-бэ. Мүнөө жэлдэ гектар бүх-эндэ 16 тонно наг шэбхэ гар-гагдаа. Наосно станицинаа-унааллаа хэлдэ. «Серлинг»-болон «Воронеска—76» гэжэ-хоёр сортын кукуруза тариг-лаба. Тарилгын хойнохоо хар-ууналгада онсо анхал хан-дуулагдаа. Кукурузын тарилга-бог үбнэнхөө сээрлэгдээ. Бу-хы талмайе хүнгэн борнойну-даар борнойжо, ургасын гар-ража эхилхэдэ хоёр тээшэн-ряд хоорондын элдүүлгэ хэбэ.

1962 ондо манай Кяхтын-аймагтай колхоз, совхозууд ку-курузын тарилгы 10 мянган-гектар хүрэтэр үргэхэдэ юм. Манай звено 70 гектар талмай-дээрэ гектар бүрийн мянган-центнер, 50 гектарнаа—гектар-бүрийн буурсагтай 600 центнер-ногоон набаа ургуулаа гээн-уялга абана. Энэ хадаа манай-орондо коммунизм байгуулгын-Программыне бэлүүлхэ хэрэг-тэ оруулхан хубитамнай бо-лохо юм.

ВЛКСМ-эй Курганска обко-мой секретарь М. С. Гаркуша-Альменевскэ районий Киро-вэй нэрэмжэтэ колхозой меха-низатор, КПСС-эй гэшүүндэ-кандидат Юрий Кобловый бэ-шиг уншаад, үгээ хэлэжэ эх-илбэ. Бэшэг соонь нигэжэ-хэлэгдэнэ: «Залуу ябахадаа-би хүлөө гээгэн байгааб. Ха-нын хүндэнэ намайе орхёогүй, тэдэнэй үзүүлхын тулаламжын-ашаар би механизатор боло-жо, ханахандаа хүрөөб. Би жаткаар 1145 гектар таряа-хадажа, түрэл, партиянгаа-сээздэ бэлэгэ бэлдэхэ нэм. Коммунизм байгуулагшын-агууехэ нэрэ зэргые харюул-хын тула, гарнуудайнгаа хэ-жэ шадаха бүхы юумые хэхэб. Комсомол зүрхээ зориулжа-улам хайнаар хүдэлмэрилхэб гэжэ түрэл партияда, комсо-молдоо үгээ үгэнэб».

—Мүнөө хүдөөгэй залуу-шуулай организацинуудай бү-хы ажал-ябуулгын коммунизм-байгуулгада эдэхитэйгээр ха-баадалсаха хэрэгтэ зориула-данхай,—гэжэ нухэр Гаркуша-хэлэнэ. —Мүнөө жэлдэ Кур-ганска областин комсомол-шууд болон союзна бэшэ за-лүшүүл гурбан миллион тол-гой шубуу үсхэбэрлэн, 143-мянган гахай шахан тарга-луулхан байна.

Курганска областин комсо-молшууд, бүхы залушуул ку-курузын үндэр ургаса ургуу-лаада, энээнине партиянгаа-онсо шухала даалгабари мүн-гэжэ тоолоно. Бобы тарижа-ургуулаа хүдэлмэридэ залуу-шуулые эдэхитэйгээр хабаа-дуулха, ажахынудта бии бай-лан хү наалгын бүхы агрега-дууды хэрэглэхэ, хүдөө тос-хонууды электрын хүсөөр-хангалгада улам хайнаар ха-баадалсаха гэгэн шэнэ зорил-гонууд мүнөө манай үмэнэ-табиглана.

—Манай совхоз гурбадахи-жэлээ жэгдэ хайнаар ажалла-жа байна,—гэжэ «Барлык»-совхозой директор О. С. Тугер-хэлэбэ.

Тувагайхид кукурузада ду-ратай боложо, тэрэние хай-наар тарижа ургуулаа. Куку-руза ургуулганай ашаар мүн-өө жэлдэ бүхы малнай тэ-жээлээр хангагданхай.

Тувагай тала дайлада бүхы-ургамалнууд хайнаар ургана. Мүнөө зун тайн гектарта го-рох таригдахан байгаа. Шэнэ-ургамалнууд хайн ургаса үгөө. Гектар бүрийнөө 12 центнер-ороонон абаба.

—Хонин ажал манай гол-баялг гээшэ,—гэжэ совхозой-хүтэлбэрлэгшэ мэдүүлбэ. —Мүнөө отарануудта 25 мянган-хонид бэлшэжэ ябана. 1964 он-до хүргэнэй 50 мянган толгой-болотороо олошорхо. Туршал-гын-жэшээтэ ажахын коллек-тив жэл бүри гүрэндөө 1500-центнер нарин, нарийтар ноо-но тушаажа байха юм.

Тулунай селекционно стан-ци Зүүн Сибирин ажахын-нуудта хори гаран сортын хү-дөө ажахын ургамалуудыне-үгтэбэ. Тогтууртай эхэ урга-са үгэлдэ эдэ ургамалууд алдар-сууда гаранхай гэжэ-станцин директор М. Е. Бель-чинский мэдээсэбэ. Жэшээ-хэдэ, «Скала» гэжэ шэнисэ-хүүлэй хоёр жэлэй туршада-Эрхүүгэй областдо 8 мил-лион гаран пүүд таряа нэм-жэ абаха арга олгоо.

Станци областин колхоз-уудта ехэ тулаламжа үзүүл-нэ.

Новосибирскэ областин-Гутовскэ совхозой гахай ша-хан таргалуулаа зөөнөөд Н. И. Белаш гэгшын хонир-холтой туршалга зүблөөндэ-хабаадагшад анхал хан-дуулба.

Хоёр мянган гахайнууды-гахай бүрийн центнер тата-хаар шахан таргалуулаа гэжэ-зөөногий абанан уялга ам-жалтаттайгаар дүүргэгдээ-байна гээд нухэр Белаш элид-хэбэ. Тэрэниһээ гадна, эрэхэ-жэлэй түрүүшын хахадта гү-рэндэ тушаахын тула 1500 га-рбан гахай шахан таргалуула-гдажа байна.

Мал үсэлээд, зуун гектар-наа 45 центнер мяха тушаа-хан Омско областин үсөөхэн-совхозуудай нэгэнийн Лузин-ска совхоз болонго. Энэ ажа-хыда гахай үсхэбэрлэгдэ гар-ганауудын хургаалтай юм гэ-жэ тэрэнэй директор А. И. Пуканский хөөрбэ.

Красноярскэ хүдөө ажахын-эрдэм-шэнжэлэгшын институ-дай директор А. Т. Белозеров-то үгэ үгтэбэ.

Хүдөөгэй ажалшадта эр-дэмтэйгэй ямар тулаламжа-үзүүлжэ байхан тухай тэрэ-тодорхойгоор хөөрбэ. Мүнөө-жэлэй хабар институудай дэр-гэдэ бии боллогдоон семина-риууд дээрэ 250 кукуруза-шад, свёкло таригшад бэлд-хэгдэнэ байна.

Тюменскэ областин Ишим-скэ районий «Песчановский»-совхозой главно зоотехник А. С. Любина эбэртэ боло-малы силосээр шахан тарга-луулха хонирхолтой дүй дүр-шэл тухайгаа тогтон хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгдэх-и секретарь, СССР-эй Министр-нуудэй Советэй Түрүүлэгшэ-нүхэр Н. С. Хрушев зүблөө-ндэ хабаадагшад зүгөө хал-луунаар утгадан, ехэ үгэ хэ-лээ. Тэрэнэй хэлэнэн үгэ олон-дахин алга ташалгаар таа-лагдаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад-Сибирин эрэгтэй, эмэгтэй бү-хы колхознигуудта, совхозу-удай хүдэлмэришэдтэ, хүдөө-ажакын мэргэжлэгдэлтэ болон-бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хан-дахан хандалга баталан абаа.

КПСС-эй Центральна Ко-митеттэ эльгээхэ амаршал-гын бэшэг ехэ дэбжэлтэтэй-гээр баталан абаа.

Великобританиин эб найрамдалай национальна конгресстэ ЛОНДОН.

Хүндэтэ ханинар! Конгресстэ хабаадагшад, таанадые, мүн таанараар дам-жуулан Великобританиин эб найрамдалай тала баригша бүхы хүнүүдые амаршалнаб.

Танай конгресс хадаа дэл-хэйн шэнэ дайнай аюулда эсэргүү, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахихын ба батадахын түлөө дэлхэйн бүхы ороонуудай арадуудтал адляар Англин арадай улам эдэхитэйгээр, эрид шангаар тэмсэжэ байханы тодорхой гэршэнэ болонго.

Бидэнэр эб найрамдалай түлөө агууехэ тулалдаанай саг үелэ ажаһуужа байнабди. Бата бэхи эб найрамдалай тү-лөө, буу эбсэтүүдыне бүгдэ-ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө тэмсэхэдэ бүри үндэр, бүри хайн хайхан зорилго мүн-өө сагта угы юм. Энэ тулал-даанда илахын тулада эб найрамдалай түлөө бүхы тэм-сэлшэд үшөө ехээр ажаллаха, улам ехэ оролдолго гаргаха болоно. Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ арадуудай хоо-рондох хани барисаанай, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байхан бүхы хүснүүдыне нэгэ-дүүлхэн хамагй шухала хэ-рэг болоно. Танай конгресс Великобританиин эб найрам-далда дуратай хүснүүдыне нягтаруулан жагсааха талаар шухала үүргэтэй байжа боло-хо юм.

Бүхы совет арадай дүра хүсэлые мэдүүлэн, Советскэ-правительство хүнүүдые хю-далгын ядэрна дайнай аюулые бүри мүнэн зайсуулхын, эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдал хангахын ту-ла хэжэ шадаха бүхы юумээ хэхэ байха гэжэ, өөрнөө зүгтөө таанадые найдууланб.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг хайн хайхан хэрэг-тээ амжалтанууды туйла-хыетнай, хүндэтэ ханинар, таанадта хүсэнэб.

Н. ХРУЩЕВ.

Баяхан Новосибирск городто боложо дүүрэнэн хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадагшад. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарбаа) Бурядай хүдөө ажахын институт дай тугалсгал ажа-хын наалишан А. Е. Петрова, Мухаршээрэй аймагтай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Е. В. Иванов, Занграйн аймагтай Онохойн совхозой наалишан С. В. Жамбалова. В. ЗОРКИНОЙ фото.

Олоной аша туһын түлөө

Зоной жаргалта байдал коммунизмын гэрэлтэ хайхан наранай үргэн уужам. Эхэ орон дээгүүрнай яларан ман-даа сагын тиймэше холо бэшэ болоо гэжэ ханахадаа сэдхэл зүрхэн билтарма бая-раар дүүрэнэ.

Тэрэ хүжюун сэнгилгэ үе сагыне нам шэнги дүш-таби хүржэ ябахан хүнүүд үзэжэ-ше магад, угышые наа, дүү-нэр, ури хүүгэднай комму-низмда сохом лэ түбхинэн жаргаха ха юм. Иймэ хайхан үйлэ хэрэгэй түлөө бүхы хүсэ-шадал, мэргэжлээ гаргажа хүдэлэнгүй ажабши! Ехэ, ба-гашые наа, үнэн зүрхэнхөө оролдон, хэжэ, бүтээжэ бай-хан ажални арад зоной аша туһада зориулагдана гэжэ на-нахада омогорхохоор агша.

Би мүнөө артельдээ арбаад жэлдэ адууна мал харалсажа, тэрэннээ 7 жэлын тугалша-наар хүдэлжэ байна. Энэ үе соо өөрөө тоолоод үзэхэдмни, хамта дээрээ 430 шахуу тугал-хаража, түлжүүлжэ, мал бол-гоо гэшэ хаб. Тэдэнэймни олонхын наалин гүртэнүүд-тэ үгтөөд, яһала нүгтэй үнээд болонхой гэжэ наалишадтай магтахые дуулахадаа, досоо-гоо баясан ябагшаб. Сааша-даа колхозой нүрэгтэ үнээд боложо орохо малые нарай-наан хойшо хайнаар түл-жүүлхэ гэшэ нилээд харюу-

Түнхэнэй аймагтай «Сибиряк» колхозой тугалшан А. Пежемская гэгшын хөөрөөнхөө

салгатай ажал гэжэ тоолодог-би. Мүнөө 43 эмэ тугал даажа абаад харууһааба. Хэрбээ энээннээ урагша нарай малые эхэнээ түрэнхөнөө хойно 10 хонуулаад тушаажа абадаг наа, байгша онһоо хойшо тэдэ-ниие гарамсаарн бээдээ лаа-жа абадаг болообди. Энэнь үлүүсэ хайн гэжэ ханагдана. Юуб гэхэдэ, тугалые нарай-наан хойшо нэгэ гараар түл-жүүлхэдэ алишые талаараа зохиотой бшуу.

Нарай тугалнуудта түрүү-шээр эхын уургаһаа эдүүл-лээд, саашань 3—4 наратай болоторн 225 килограмм сэ-бэр хү, 400 килограмм машин-дагдахан хү эхэнхилээ ээдэ-мэг болгоод, эдүүлэгдэби. Мүн баганаан хойшо үбнэ ногоо, модоной шэлбүүнэ бусалгаад уулгахада ехэ хайн. Бүри на-рай тугал заримандаа шээшээ, эдээ хоолдоо муу болоод бай-даг. Тинхэдэнэ гашуу үрмэдэ-дэ бусалгаад, шүүнхыне шуд-хахадамни хараа байса хайн бололог байба. Тугалда 15 хо-нолотойнонь хойшо овёсой ки-сель горьтой эдүүлжэ, дабаа болон бусад минерална тэ-

жээл долёолгожо эхилдэгби. Зундаа тэдэнээ хээрн лагер-та байлгажа адуулаад, шэмэ-тэй ногоо сабшаад, нэмэжэ үгэхэдэ таарамжатай. Иймэ харууһа, тэжээл дээрэ байн-а тугалнууд үнгрэгшэ зун, нама-рай ханануудта тус бүрингөө-шгнүүрые сүүдхэдээ 750—1000 граммээр нэмээгээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ хара, хара-наа үлүүтэй болоһон тугал-нуудта сүүдхэдэ толгой бү-рийн 1 килограмм үбнэ, 1,5 килограмм силос, 700 грамм талха таряанай зүйл, овёсой кисель гэхэ мэтэ эдүүлэгдэнэ. Үбэлэй ханануудта тугал бү-хэнэй шгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 800 граммнаа доошо бэшээр нэмээхэ зорил-гоо урдаа табинхайб. Нэмээжэ шадахаһыб гэжэ ханагдана. Хэнэйшые мэдэхээр хамаг-юумен үнэн зүрхэнэй оролдол-го хэшээлэй хүсэн ха юм.

Тингэжэл нарай малые эгээл нарин харууһа, тэжээл дээрэ байлгаад, жэлтэйднэ-түс бүрийн 300 килограмм шгнүүртэй болгоод лэ тушаа-хадаа ханахан хэрэгн бүтэхэ. Эдэ тугалнуудайнгаа сааша-даа ашаг шэмэ эхэтэй үнээд боложо колхоздо адууна ма-лай тоо толгой олошоруулаха, хү, мяха элбэг дэлбэгээр аба-ха хэрэгтэ миннишые хэйн ажалай хубита оролсохо бшуу.

Д. Лобсанов бэшэжэ абаба.

Нэрэ солоёо яахадаа алдааб

Урдань Харанхын фермын-хид Кяхтынгаа аймаг дотор-ху наагаа түрүү ябадаг-нэн. Урданайнгаа нэрэ солые эндэхид алдахагүй, үшөөл эхэ амжалта туйлаха байха гэжэ ханагдаа бэлэй. Тээд имгал-тал Пограинична совхозой хү-тэлбэрлэгшэд, мэргэжлэтэ-дэй анхалалаа багаар хан-дуулдаг дээрэнээ хүүлэй үелэ-эхэ гээгдэлдэ оронхой.

Энээнине юун гэршэлнэб? Нёдондо 10 нарын турша до-тор харанхынхид үнэнэ бүри-нөө 1539 литр хү наахан юм. Харин тинхэдэ мүнөө жэлэйнь дүн тон бираггүй. Үнээн бири-дэ нёдондойнхноо 130 литр-ээр бага хүн наагдаа. Иймэ байдалые наалишад, мал адуулагшадтай ажаллаа эмхид-хэжэ шадаагүйнөө, тэдэнэй дүй дүршэл багатай дээрэнэ болоо гэхын аргагүй. Эндэ хэдэн арбаад жэлэй туршада ажаллажа, дүй дүршэлтэй бо-лоһон наалишадшые олон. Жэ-шээлхэдэ, Дарицу Замбала-ева, Екатерина Сунграпова, Акулина Чагдурова, Ирина Доржиева гэгшэд булта түрүү-зэргэдэ ябалсаһан, нэгэтэ бэ-шэ үнэтэ бэлэг, грамотануу-даар шагнагдаһан. Зүгөөр хү, наалин доошоллоной шалта-гаан эмхидхэлэй хүдэлмэрин-нулаар ябуулагдана дээрэнээ үзэгдэнэ гэшэ.

Мүнөө жэлдэ эртэ хүйтэр-жэ эхилхэн, саанашые эртэ унаһан байгаа. Тинхэдэнэ наалин үнээд гансал бэлшээ-ри дээрэ байлгагдажа харуу-һалагдахааа бэшэ, талха та-рияанай зүйл, силос отго эдүүл-лэгдэдэггүй байгаа.

—Үнээдэйнгэ хожоржо эхилхэдэ, силос эдүүлхэ гэхэ-дэмнай совхозоймнай дирек-ци таа хоринон юм. Тингэжэ наалин үнээд тэнхээ тами-раа нуларжа эхилээ,—гэжэ фермые даагша нухэр Зверь-ков гомдонго.

Энээнэй хажуугаар үбэл-жэлын газар орожо ерэхэдэ, малайн байранууд заабаари-лагдаагүй байшоо. Эндэ үбэ-

лэй уһалуури муугаар эмхид-хэгдэнхэй. Хэдэн модоной га-зар үнээд намнагдажа уна-лагданаа. Харзанай едүүрэй-дэй байгаа наан зарим үнээд уһа уунгүйгөөр хонон үнжэн-ябадаг гэшэ. Энэ асуу-дал үни шиндэхгэдэхэ ёһо-той аад, совхозой хүтэлбэри-лэгшэдэй зүгтөө ямаршые хэмжээ абтангагүй. Фермэ дээрэ байхан худагын муртэй-гөөр заабаарилагдаагүй зан-даа. Нэгдэхин отделение эр-хилэгшэ нухэр Очиров худаг-дээрэ тодхогодон двигогые хаанашыб абаашуулаад, мүн-өө хүрэтэр асаржа нуури-дан тодхуулаагүй.

Гэхын хажуугаар зоотехни-ческэ заабааринууд наринаар сахигданагүй. Фермын үнээд-хэжэ саагоого шэргэгдэжэ, ис-куссвенна аргаар үржүүлэ-дэхэ байгаад, пунктн мүнөө болотор түхээрлэгдэггүй. Үр-жүүлгын хэрэгсэлнүүд гэхээр юумэн угы. Яахадаа эндэ байһан буханууд үржүүлгэдэ-д бэлэхгэдэггүй, хайн тэ-жээл дээрэ байлгагдажа харуу-һалагданагүй.

—Хойр недели шахуу боло-лоо, нэгэ үнэемни үблөөд бай-на. Совхозойнгоо дирекци, мүн эндэхин отделениедэ дуул-гаа хэмби. Ветеринарна хү-дэлмэрилэгшэд ерэхэ туһал-ха аад, хэншые үзэгдэнгүй,—гэжэ наалишан Мария Ран-журова хэлэнэ.

Тинхэдэ малшадта зохио-байра байдал түхээрхэ хэр-эгтэ совхозой партком, проф-союзна организаци багаар ан-харна. Наалишадтай байдаг-гэр хайса заабаарилагдаагүй, дуулаагдаагүй. Сонхонуд-тань шэл нуулагдаагүй.

Хэрбээ фермэ дээрэхин ажал-хүдэлмэринн зүбөөр эмхид-хэгдэжэ, малшадтай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үр-жөөр ябуулагдадаг, тодор-хой зорилгонууд табигдадаг наа, эндэхид урматыйгааршые ажаллаха, урданайнгаа нэрэ-сууе алдахагүй нэн. Энээн ту-шаа яаралтай хэмжээ абта-хаар болоо.

К. Александров.

Түсэбнөө гадуур 4900 кубометр модон

Худанай леспромхозой Иван Тимофеевич Марты-новой хүтэлбэрлэдэг мас-терска участок коммуни-ажадай коллективэй хүндэ-тэ нэрлээ хүртэхын түлөө-мүрыснэ. Энэ түрүү участо-к 10 нарынгаа түсэб 109,5 процент дүүргэдэ, түсэбнөө гадуур 4900 кубометр модо гүрэндөө тушаанхай.

Тус участкайхид ажал-даа шэнэ, түрүү арга үргэ-нөөр хэрэглэнэ. Автомашин-нада модо багсаар тээхэ арга нэбтэрүүлхэнэй ашаар ажалай бүтээсэ нилээд-ехээр дээшлүүлэгдээ. Участогай хүдэлмэришэд үдэртөө 200 кубометр модо машинада ашаа даабартай аад, шэнэ түрүү арга хэрэглэн 250 кубометр аша-даг болонхой. Коммуни-ёһоор ажаллаха, ажаһуу-хаар мүрысэжэ байхан тус-участогайхид салин хүлхэ-еэ кассиргүйгөөр абана.

Энэ участкай дүй дүр-шэлые хэрэглэн, ажаллаа

шэнэ аргаар эмхидхэжэ эхилхэн Иван Михайлович-Зиенко гэгшын хүтэлбэрил-дэг мастерска участок тэ-дэннээ ехээр гээгдэнгүй хайн дүн харуулаа. Тус участкак 10 нарынгаа түсэ-бэ мүн лэ үлүүлэн дүүргэ-жэ, түсэбнөө гадуур 4500 кубометр модо бэлдэхэ.

Социалис мүрысөөндэ эдэхби ехэтэйгээр хабаа-дагшад дундааа ажал-лай түрүүшүүл улам оло-шорно. Трактористнууд Михаил Грешилов, Саве-лий Арефьев, Виктор Исто-мин,

